Nu met de mensenrechtenverdediger Bob uit Oeganda!

WIE VERDEDIGT

DE MENSENRECHTENVERDEDIGERS?

Derde reeks - tiende versie

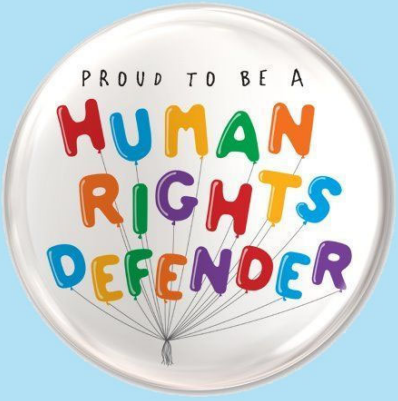

Een lesbrief voor 3 en 4 havo/vwo

Scholengroep Nijmegen

AMNESTY INTERNATIONAL

NIJMEGEN SHELTER CITY

COLOFON

Wie verdedigt de mensenrechtenverdedigers?’ is bestemd voor leerlingen van 3 en 4 havo/ vwo.
Gratis te downloaden via http://www.nijmegen.amnesty.nl/educatie/lesmateriaal

Auteur: Harry de Ridder

Derde reeks - Versie 10: Nu met mensenrechtenverdediger Bob uit Oeganda!

Auteurs van de eerste en tweede reeks: Alana Thelissen, Christa Adema, Emma van de Laar, Harry de Ridder en Lisa van Tiel
Layout en eindredactie: Harry de Ridder

Eerste reeks - Versie 1: Nu met de mensenrechtenverdediger Placide uit Congo!
Eerste reeks - Versie 2: Nu met de mensenrechtenverdediger Lydia uit Kenia!
Eerste reeks - Versie 3: Nu met de mensenrechtenverdediger Zafar uit Pakistan!
Eerste reeks - Versie 4: Nu met de mensenrechtenverdediger Mariam uit Georgië!

Tweede reeks - Versie 1: Nu met de mensenrechtenverdediger Kiruba uit India!
Tweede reeks - Versie 2: Nu met de mensenrechtenverdediger Midhat uit Soedan!
Tweede reeks - Versie 3: Nu met de mensenrechtenverdediger Dinah uit Kenia!
Tweede reeks - Versie 4: Nu met de mensenrechtenverdediger Mary uit Venezuela!
Tweede reeks - Versie 5: Nu met de mensenrechtenverdediger Mary uit Zimbabwe!
Tweede reeks - Versie 6: Nu met de mensenrechtenverdediger William uit Oeganda!
Tweede reeks - Versie 7: Nu met de mensenrechtenverdediger Nataliia uit Rusland!
Tweede reeks - Versie 8: Nu met de mensenrechtenverdediger Guliaim uit Kirgizië

Derde reeks - Versie 1: Nu met de mensenrechtenverdediger Prisca uit Congo!
Derde reeks - Versie 2: Nu met de mensenrechtenverdediger Carmen uit Venezuela!
Derde reeks - Versie 3: Nu met de mensenrechtenverdediger Jodesz uit de Filippijnen!
Derde reeks - Versie 4: Nu met de mensenrechtenverdediger Mamikon uit Armenië!
Derde reeks - Versie 5: Nu met de mensenrechtenverdediger Angel uit Mexico!
Derde reeks - Versie 6: Nu met de mensenrechtenverdediger Lobe uit Kameroen!
Derde reeks - Versie 7: Nu met de mensenrechtenverdediger Henry uit Zimbabwe!
Derde reeks - Versie 8: Nu met de mensenrechtenverdediger Hachalu uit Ethiopië!
Derde reeks - Versie 9: Nu met de mensenrechtenverdediger Geoffry uit Kenia!

© Scholengroep Amnesty Nijmegen, 2026

INHOUD

LEERLINGEN

Werkbladen	**werkblad 1**
Mensenrechten	werkblad 2
Vrijheid van meningsuiting	werkblad 3
Mensenrechtenverdedigers	werkblad 4
Extra kwetsbaar	werkblad 5
Wie verdedigt de mensenrechtenverdedigers?	werkblad 6
Shelter City Nijmegen	werkblad 8
De 'Nijmeegse' mensenrechtenverdediger	werkblad 8
De mensenrechten in Oeganda	werkblad 9
Jongeren zetten zich in voor het klimaat	werkblad 9
"Olie kunnen we niet drinken"	werkblad 10
Verdieping	**werkblad 11**
Aantekeningen	werkblad 12

DOCENTEN

Handleiding	**handleiding 1**
Introductie	handleiding 2
Opzet	handleiding 2
Diverse versies	handleiding 2
Doelstellingen	handleiding 3
Filmmateriaal	handleiding 3
Antwoorden op de vragen	handleiding 4
Literatuur	handleiding 7
Links	handleiding 7

PROTECT
ONE
EMPOWER
A THOUSAND

WERKBLADEN

Wie verdedigt de mensenrechtenverdedigers?

Mensenrechten

Alle landen van de wereld hebben afgesproken dat iedereen ter wereld, of je nu man of vrouw bent, jong of oud, arm of rijk en ongeacht je huidkleur dezelfde rechten heeft. Deze afspraak is op 10 december 1948 vastgelegd in de *Universele Verklaring van de Rechten van de Mens* (UVMR). De rechten opgesomd in de UVRM noemen we de mensenrechten.

Het logo van de UVRM

In dit korte YouTube-filmpje komt een groot aantal van deze mensenrechten aan bod:

Mensenrechten - Ministerie van Buitenlandse Zaken

Opdracht

1. Welke mensenrechten herken je in het filmpje?
2. Welke mensenrechten ken je nog meer die niet in het filmpje genoemd worden?

Je weet waarschijnlijk ook wel dat niet iedereen zich aan de mensenrechten houdt. We spreken in dat geval over mensenrechtenschendingen. Sommige schendingen kun je makkelijk voorkomen, andere zijn moeilijker op te lossen.

Een mensenrechtenschending die makkelijk te voorkomen is, is marteling. Als de regering van een land een verbod op marteling instelt én er op toeziet dat die wet wordt nageleefd kunnen we marteling uitbannen.

Verboden te martelen

Opdracht

3. Geef nog een ander voorbeeld van een mensenrechtenschending die makkelijk kan worden voorkomen.
4. Geef een voorbeeld van een mensenrechtenschending die niet zo makkelijk op te lossen is.

Vrijheid van meningsuiting

Een van de belangrijkste mensenrechten is de vrijheid van meningsuiting. Als je niet voor je mening uit kunt komen, kun je je ook niet verzetten tegen mensenrechten-schendingen.

Martin Luther King stelde de discriminatie van mensen met een donkere huidkleur aan de kaak. Zijn enige 'wapen' was de vrijheid van meningsuiting. Mede dankzij zijn beroemde speech 'I have a dream' (voor een gehoor van zo'n miljoen mensen) wist hij voor elkaar te krijgen dat in zijn land nu iedereen voor de wet gelijk is.

In sommige landen moet je erg oppassen wat je doet of zegt. Dat geldt vooral voor mensen met de volgende beroepen:

- Kunstenaar
- Journalist
- Filmmaker
- Vakbondsleider

Demonstratie van de vakbond in België

Een kunstwerk van de Chinese kunstenaar Yue Minjun

Opdracht

5. Geef voor elk van de vier hierboven genoemde beroepsgroepen aan waarom volgens jou deze mensen goed op hun tellen moeten passen.
6. Wat hebben deze vier beroepsgroepen met elkaar gemeen?
7. Noem nog een beroepsgroep -die niet genoemd is- die ook moet oppassen voor wat je zegt of doet.
8. Schrijf op het demonstratiebord van Yue Minjun een eigen tekst waarbij je demonstreert tegen een actuele misstand.

Mensenrechtenverdedigers

Opdracht

9. Schrijf zoveel mogelijk woorden op waar je aan denkt bij het begrip ‘mensenrechtenverdediger’.
Heeft zo iemand volgens jullie speciale karaktertrekken en zo ja, welke?

Een mensenrechten-verdediger is geen superman. Wat is die volgens jullie wel?

Opdracht

10. Probeer samen met je buurman of -vrouw een eigen definitie van ‘mensenrechtenverdediger’ te geven.

Een ’mensenrechtenverdediger’ is iemand die …….

Extra kwetsbaar

Mensenrechtenverdedigers zetten zich, individueel of in een organisatie, vreedzaam in voor het bevorderen van de naleving van mensenrechten. Helaas kunnen zij vaak niet in alle vrijheid hun werk doen. Zeker in tijden van een gewapend conflict of oorlog is opkomen voor de bescherming van burgers het meest nodig. Een mensenrechtenverdediger die schendingen begaan door het regeringsleger of door gewapende milities aan de kaak stelt, wordt al snel beschuldigd van partijdigheid en wordt bedreigd.

Sinds 11 september 2001 zijn in veel landen antiterrorismemaatregelen van kracht. Vaak heeft dit tot gevolg dat het werk van mensenrechtenverdedigers gecriminaliseerd wordt.

Amnesty vraagt ook speciale aandacht voor vrouwelijke mensenrechtenverdedigers, die vaak onder zwaardere omstandigheden dan mannen werken en daardoor kwetsbaarder zijn. Vaak worden ze door de hen omringende samenleving niet serieus genomen vanwege heersende vooroordelen jegens vrouwen.

Sommige regeringen zien het werk van mensenrechtenorganisaties van vrouwen als onbelangrijk en niet wettelijk.
Vrouwelijke mensenrechtenverdedigers lopen een groter risico vanwege hun sekse bedreigd te worden en slachtoffer te worden van seksuele intimidaties en verkrachtingen.

Amnesty lanceerde in 2014 een speciale app waarmee mensenrechtenverdedigers, die het risico lopen te worden ontvoerd, aangevallen of gemarteld, alarm kunnen slaan. De Panic Button-app is een stil alarm en kan geactiveerd worden in het geval van nood.

Door een druk op de button worden mede-activisten gewaarschuwd dat een collega in gevaar is. Hierdoor kan er sneller hulp worden ingeschakeld. In de eerste uren na een arrestatie kan het netwerk van de mensenrechtenverdediger snel in actie komen voor de vrijlating van hun collega. Zo kunnen ze het politiebureau overstelpen met telefoontjes, een protest organiseren of advocaten en organisaties zoals Amnesty waarschuwen.

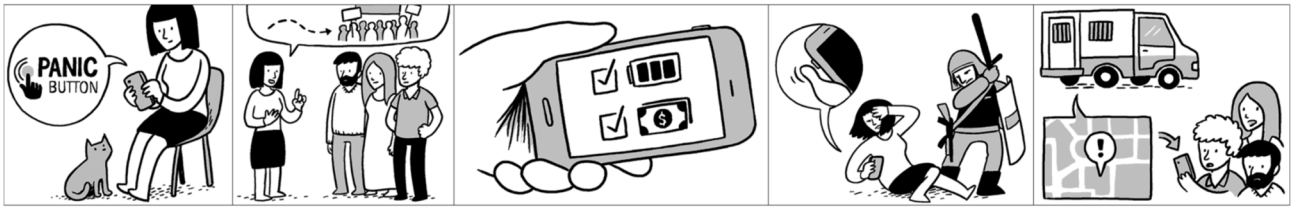

11. Wat bedoelen we met ‘mensenrechtenverdedigers worden gecriminaliseerd’?
12. Hoe de Panic Button-app werkt, wordt ondermeer uitgelegd aan de hand van bovenstaande tekeningen. Wat daaraan nog ontbreekt is een Nederlandstalige uitleg. Schrijf die samen met je buurman of -vrouw bij de vijf stappen.

Wie verdedigt de mensenrechtenverdedigers?

Mensenrechtenverdedigers komen op voor de rechten van anderen. Daardoor komen zij vaak in gevaar. Zij hebben zelf ook bescherming nodig.

13. Wie zouden volgens jou moeten opkomen voor mensenrechtenverdedigers? Licht je antwoord toe.

Er zijn verschillende internationale instanties die opkomen voor de rechten van de mensenrechtenverdedigers. De twee belangrijkste zijn de Verenigde Naties en de Europese Unie.

Verenigde Naties
In 1999 hebben de VN de *Verklaring aangaande de mensenrechtenverdedigers** aangenomen. De officiële naam van de verklaring* laat al zien dat iedereen een verplichting heeft om mensenrechtenverdedigers te beschermen.
In artikel 12 van de verklaring is er speciale aandacht voor de verplichtingen van de staten:

Artikel 12

1. *Een ieder heeft het recht om individueel en in samenwerking met anderen deel te nemen aan vreedzame activiteiten tegen de schendingen van de mensenrechten en de fundamentele vrijheden.*

2. ***De Staat neemt alle nodige maatregelen** om de bescherming door de bevoegde autoriteiten van iedereen, individueel en in samenwerking met anderen te verzekeren, tegen elke vorm van geweld, bedreigingen, represailles, discriminatie, druk of een andere willekeurige actie ten gevolge van zijn of haar rechtmatige uitoefening van de rechten waarnaar in de huidige verklaring wordt verwezen.*

3. *In dit verband heeft iedereen het recht, individueel en in samenwerking met anderen, om effectief te worden beschermd **krachtens de nationale wetgeving** met vreedzame middelen en handelingen, toerekenbaar aan lidstaten die leiden tot schendingen van de rechten van de mens en de fundamentele*

* Officieel: *Declaration on the Right and Responsibility of Individuals, Groups and Organs of Society to Promote and Protect Universally Recognized Human Rights and Fundamental Freedoms*

Europese Unie
In 2004 nam de EU de *Richtlijnen voor de Bescherming van Mensenrechtenverdedigers* aan. Ambassades van de lidstaten en EU-missies moeten bescherming bieden aan mensenrechtenverdedigers door contacten, bezoeken, processen te observeren en waar nodig in te grijpen bij regeringen. Ze moeten ook helpen te garanderen dat de verdedigers vrije toegang hebben tot (buitenlandse) financiële donors.

14. De VN-Verklaring en de EU-Richtlijnen (de namen zeggen het al) hebben één groot nadeel. Welke zou dat kunnen zijn?
Wat kunnen de VN en de EU doen om de bescherming van mensenrechtenverdedigers nog meer te versterken?

Naast staten kunnen ook particuliere organisaties hulp bieden aan mensenrechtenverdedigers. We noemen er enkele, maar er zijn er meer!

Amnesty International

Een van de kerntaken van Amnesty International is het beschermen van mensenrechtenverdedigers. Amnesty doet dat door middel van acties, publiciteit, het regelen van bezoeken en contacten, opleiding en training, lobby en soms financiële ondersteuning.
Door mee te doen aan acties en bijvoorbeeld brieven te schrijven kun je ook zelf meehelpen bij het opkomen voor mensenrechtenverdedigers.

#Idefend

#Idefend (= Ik verdedig) is een initiatief van de delegatie van de EU in de VN. #Idefend heeft als doel solidariteit te tonen met mensenrechtenverdedigers en zo hun toewijding en werk voor de mensenrechten van mensen van over de hele wereld te bevorderen. Misschien heb je deze actie op een van de sociale media en in het bijzonder op facebook voorbij zien komen (https://www.facebook.com/idefend). Via de sociale media kun je zelf het initiatief steunen.

Justice and Peace

Deze Nederlandse organisatie richt zich op het beschermen en trainen van mensenrechtenverdedigers. *Justice and Peace* heeft verschillende projecten in het leven geroepen die het werk van mensenrechtenverdedigers makkelijker maakt.

Justice and Peace Netherlands

- *The Hague Training Course* verzorgt trainingen over digitale veiligheidsmechanismes en beleidsbeïnvloeding.
- *Connet2Protect* brengt mensenrechtenverdedigers in contact met parlementsleden, advocaten en journalisten.
- *Temporary Relocation* brengt mensenrechtenverdedigers in Afrika en Azië tijdelijk elders in deze werelddelen onder.
- *Shelter City* is een Europees project. Daarover kun je op de volgende pagina meer lezen.

Opdracht

15. Naast wettelijke maatregelen -bijvoorbeeld door te verwijzen naar antiterrorismewetten- wordt in het filmpje nog een andere manier genoemd om het werk van mensenrechtenverdedigers lastig te maken. Welke is dat?
16. Welke vier manieren om een mensenrechtenverdediger te bedreigen worden er in het filmpje genoemd?

Shelter City Nijmegen

In het filmpje van Justice and Peace heb je kunnen zien dat mensenrechtenverdedigers monddood gemaakt, gearresteerd en gemarteld worden en soms zelfs verdwijnen. Als hun situatie het toelaat, kunnen ze veel baat hebben bij tijdelijke opvang. In heel Europa zijn er zogenaamde Shelter Cities opgericht, een initiatief van het Europees Parlement.

Hoe werkt Shelter City?

Shelter City is begonnen met het werven van steden in Europa. In Nederland zijn de Shelter Cities: Amsterdam, Den Haag, Deventer, Groningen, Haarlem, Maastricht, Middelburg, Nijmegen, Rotterdam, Tilburg, Utrecht en Zwolle. Nijmegen was de derde Shelter City.

De volgende stap is de keuze van de mensenrechtenverdedigers. Die worden gekozen door een selectiecommissie, bestaand uit vertegenwoordigers van Justice and Peace, het Ministerie van Buitenlandse Zaken, de Faculteit Rechtsgeleerdheid van de Universiteit van Amsterdam, Hivos en Free Press Unlimited.

Elke Shelter City geeft een mensenrechtenverdediger gedurende drie maanden een veilige plek. In die drie maanden kunnen ze op adem komen om met nieuwe energie terug te gaan.

Het is de bedoeling dat de mensenrechtenverdediger versterkt teruggaat, met een groter netwerk en met meer kennis om zijn of haar werk beter te kunnen doen. De mensenrechtenverdediger kan -als daar behoefte aan is- een opleiding of een cursus volgen. En er wordt voor hem of haar een ontmoeting georganiseerd met politici uit Den Haag of Brussel.

Het is ook de bedoeling dat er een wisselwerking ontstaat tussen de mensenrechtenverdediger en de burgers uit hun stad. Hij of zij wordt betrokken bij evenementen in Nijmegen (zoals de Music Meeting, de Vierdaagse en Zomerfeesten). De mensenrechtenverdediger op zijn/haar beurt kan tijdens een lezing of debat over de mensenrechten in zijn/haar land vertellen.

De 'Nijmeegse' mensenrechtenverdediger

Bob is een milieuactivist en mensenrechtenverdediger uit Oeganda. Hij is een organisator binnen een coalitie tegen fossiele brandstoffen in Oeganda. De coalitie voert actie tegen een ruwe-oliepijpleiding die dwars door Oeganda en Tanzania loopt. Hij en zijn organisatie, maar ook mensenrechtenverdedigers en journalisten die kritiek hebben geuit op dit ruwe olie-project, hebben te maken met bedreigingen en sommigen zijn zelfs gearresteerd op basis van dubieuze beschuldigingen. Bob is zelf ook meermalen gearresteerd, de laatste keer voor drie maanden.
In Nijmegen wil Bob tot rust komen, maar ook van actievoeren in Nederland leren en zijn netwerk vergroten.

Opdracht

17. Shelter City heeft niet alleen maar positieve effecten. Welk nadeel of nadelen zou je kunnen bedenken bij het Shelter City-project?
18. Verplaats je in de situatie van Bob. Met welke praktische zaken heeft een mensenrechtenverdediger die in Nijmegen verblijft te maken?

De mensenrechten in Oeganda

De mensenrechten in Oeganda staan er slecht voor. De regering van president Yoweri Museveni trekt al decennia lang de touwtjes strak in handen. Politieke tegenstanders, demonstranten en kritische journalisten worden regelmatig bedreigd, opgepakt of mishandeld.
Oeganda heeft een van de strengste anti-homoseksualiteitswetten ter wereld. Homoseksualiteit is strafbaar en in sommige gevallen staat er zelfs de doodstraf op.
Er zijn veel problemen rondom landroof, waarbij lokale gemeenschappen en kleinschalige boeren hun grond verliezen door toedoen van de overheid of grote bedrijven, vaak zonder eerlijke compensatie.
Onafhankelijke media en maatschappelijke organisaties worden ernstig belemmerd in hun werk en controle op de macht.

19. Wat zijn belangrijke verschillen in het werk van een mensenrechtenverdediger in Europa en in Oeganda? Licht je antwoord toe.

Jongeren zetten zich in voor het klimaat

Zo'n duizend jongeren in Oeganda hebben zich verenigd in een organisatie die zich Activists for Climate Justice Initiative (A4C) noemt. A4C verzet zich tegen het gebruik van fossiele brandstoffen en vecht tegen schadelijke energiepraktijken. Dat doet A4C door middel van publieke acties en het nemen van juridische stappen.

A4C zegt op haar website: "We laten ons leiden door veerkracht, rechtvaardigheid en inclusiviteit, zodat gemarginaliseerde stemmen worden gehoord en de toekomst van onze gemeenschappen wordt beschermd."

Deelnemers aan een vreedzame demonstratie van A4C worden gearresteerd

20. Wat bedoelen we met 'gemarginaliseerde stemmen'?
21. Welke organisatie -die ook in Nederland heel actief is- heeft dezelfde doelen als A4C?

“Olie kunnen we niet drinken”

Oeganda, Tanzania en oliemaatschappijen uit Frankrijk en China hebben in 2026 overeenstemming bereikt over de aanleg van de East African Crude Oil Pipeline (EACOP), een project ter waarde van 3,5 miljard dollar.
Na voltooiing zou de EACOP de grootste elektrisch verwarmde pijpleiding ter wereld kunnen worden, die ruwe olie van het westen van Oeganda naar een zeehaven aan de Indische Oceaan in Tanzania transporteert. De ruwe olie uit Oeganda is zeer stroperig en moet daarom worden verwarmd om vloeibaar genoeg te blijven om te kunnen stromen.

Tegen de achtergrond van een wereldwijde klimaatcrisis vinden Oost-Afrikaanse milieuactivisten het kortzichtig dat de regeringen van Oeganda en Tanzania hun pijlen richten op de winning van fossiele brandstoffen. De pijplijn zal zorgen voor de uitstoot van 34 miljoen ton CO_2 per jaar

De activisten van tientallen organisaties hebben zich verenigd in de #StopEACOP-alliantie en veroordelen de 1443 kilometerlange aanleg van de oliepijp.

De activisten vrezen dat de pijpleiding niet alleen grote risico’s met zich mee zal brengen voor beschermde gebieden, maar ook voor waterbronnen en het levensonderhoud van miljoenen mensen in de regio. Bovendien zal volgens de alliantie de aanleg ertoe leiden dat 12.000 gezinnen uit hun huizen verdreven zullen worden.

Vanessa Nakate, een van de woordvoerders van de campagne, zegt: "De sector van de fossiele brandstoffen heeft geen toekomst en olie kunnen we niet drinken. We eisen dat oliecompanies zich inzetten voor de mensen en de planeet.”

22. De pijplijn is 1443 kilometer lang. Welke risico’s voor het milieu zouden er onderweg kunnen ontstaan?
23. De pijplijn moet verwarmd worden. Welke risico’s voor het milieu kunnen daarbij ontstaan?

Verdieping

Ter voorbereiding op een gesprek met de mensenrechtenverdediger Bob hebben we een aantal vragen bedacht die jullie hem kunnen stellen. Uiteraard kunnen jullie ook zelf vragen bedenken om het gesprek op gang te brengen. Wat zouden jullie willen weten?

* Tegen welke schendingen van mensenrechten strijdt hij?
* Waarom vinden deze schendingen plaats en wat kan hij er zelf tegen doen?
* Welke successen heeft hij in haar werk bereikt?
* Hij is bedreigd omwille van het tegengaan van schendingen. Hoe beïnvloedt dat zijn werk? Is hij niet bang?
* Hoe ziet hij de toekomst van Oeganda?

Aantekeningen

HANDLEIDING

Wie verdedigt de mensenrechtenverdedigers?

Introductie

Het lespakket 'Wie verdedigt de mensenrechtenverdedigers?' is ontwikkeld door de Scholengroep van Amnesty Nijmegen i.s.m. Shelter City Nijmegen.

Shelter City is een landelijk initiatief van Justice & Peace in samenwerking met Nederlandse steden en het ministerie van Buitenlandse Zaken om mensenrechtenverdedigers te beschermen, n.a.v. een motie van het Europees parlement. Het gaat om mensenrechtenverdedigers die met gevaar voor eigen leven mensenrechtenschendingen bestrijden en die voor een korte periode in Europese steden worden opgevangen.

Shelter City Nijmegen is een samenwerkingsverband van verschillende Nijmeegse organisaties, waaronder Amnesty Nijmegen, de Radboud Universiteit, de gemeente Nijmegen en Bureau Wijland. De coördinatie ligt bij Qader Shafiq van Bureau Wijland, q.shafiq@bureauwijland.nl.

Sinds 2015 komen er elk jaar twee mensenrechtenverdedigers naar Nijmegen. De tiende van de derde reeks is Bob* uit Oeganda, die van september-december 2026 te gast is.

* Omwille van zijn veiligheid kunnen we zijn achternaam niet bekend maken.

Opzet

Het lespakket 'Wie verdedigt de mensenrechtenverdedigers?' vraagt twee lesuren van 50 minuten.

Les 1: werkbladen 1-5
Les 2: werkbladen 6-10

Het lespakket kan zelfstandig door de docent worden gebruikt of door gastlessen van Amnesty Nijmegen. Voor gastlessen kunt u contact opnemen met de contactpersoon van de Scholengroep: Harry de Ridder, amnestynijmegen@gmail.com.

Zolang hij nog in Nijmegen is, kunt u als vervolg op het lespakket ook de mensenrechtenverdediger Bob zijn eigen verhaal laten vertellen. Daarvoor kunt u ook contact opnemen met Harry de Ridder, amnestynijmegen@gmail.com.
Als voorbereiding op een eventueel gesprek hebben wij enkele vragen uitgeschreven en de leerlingen vragen om vóór zijn komst al een aantal vragen te bedenken:

Voorbereiding op het gesprek: werkbladen 11-12

Diverse versies

Bij de komst van elke mensenrechtenverdediger zullen we een nieuwe versies van het lespakket 'Wie verdedigt de mensenrechtenverdedigers?' uitbrengen. Elke versie is gekoppeld aan het persoonlijk verhaal en de achtergronden van de mensenrechtenverdediger die naar Nijmegen komt. De eerste anderhalve les van het lespakket zal niet veranderen, de halve les over de mensenrechtenverdediger zal elke keer worden aangepast. Zodra bekend is wie de mensenrechtenverdediger van dat moment is, zullen we de volgende versie van het lespakket uitbrengen.

Algemeen verhaal	Les 1 en de eerste helft van les 2 (werkbladen 1-8)
Mensenrechtenverdediger	Tweede helft van les 2 (werkbladen 8-12)

Doelstellingen

- De leerling maakt kennis met de mensenrechten en mensenrechtenschendingen.
- De leerling weet dat het mensenrecht 'Vrijheid van meningsuiting' gekoppeld is aan het verzet tegen mensenrechtenschendingen.
- De leerlingen weten dat mensen met bepaalde beroepen meer op hun tellen moeten passen dan anderen.
- De leerling kan een eigen definitie van mensenrechtenverdedigers verwoorden.
- De leerling weet dat mensenrechtenverdedigers kwetsbaar zijn en weten waarom vrouwelijke mensenrechtenverdedigers nog grotere risico's lopen dan hun mannelijke collega's.
- De leerling kan aangeven wie opkomen voor de rechten van mensenrechtenverdedigers en kan een aantal internationale instanties en particuliere organisaties bij naam noemen die zich voor hun rechten inzetten.
- De leerling kent Shelter City.
- De leerling weet hoe de keuze van de mensenrechtenverdedigers die naar een van de Shelter Cities in Nederland komen tot stand komt.
- De leerling kent de mensenrechtenverdediger Bob en zijn achtergrond.
- De leerling kan enkele mensenrechtenschendingen in Oeganda noemen en weet waarom deze schendingen daar voorkomen.

- De leerling gaat in gesprek met de mensenrechtenverdediger Bob.

Filmmateriaal

In het lespakket 'Wie verdedigt de mensenrechtenverdedigers?' worden twee filmpjes getoond:

YouTube-filmpjes:

* Mensenrechten van Ministerie van Buitenlandse Zaken (2.22 min.)
  https://www.youtube.com/watch?v=5eRCogmiGfA

* Justice and Peace Netherlands (3.02 min.)
  https://www.youtube.com/watch?v=lK1jAIJ0AcM

MP4-filmpjes:

* Mensenrechten van Ministerie van Buitenlandse Zaken (2.22 min.)
  https://www.amnestynijmegen.nl/download/Mensenrechten-BuZa.mp4

* Justice and Peace Netherlands (3.02 min.)
  https://www.amnestynijmegen.nl/download/justice-and-peace-netherlands.mp4

Mensenrechten

De les begint met te kijken wat mensenrechten en mensenrechtenschendingen zijn.

1. Iedereen is gelijkwaardig, iedereen heeft dezelfde rechten, iedereen heeft het recht om zich te ontwikkelen in een goede levensstandaard, iedereen heeft het recht om te leven in vrijheid en veiligheid, iedereen heeft recht op voldoende eten en water, er is een verbod op de inzet van kindsoldaten, niemand mag zomaar worden opgepakt zonder dat de familie weet waar die persoon gebleven is (verbod op verdwijningen), iedereen heeft recht op leven, iedereen heeft het recht op vrije meningsuiting, martelen is verboden, iedereen heeft het recht om te geloven, iedereen heeft het recht om te samenleven met wie hij wil, iedereen heeft gelijke rechten.
2. -
3. Bijvoorbeeld: verbod op slavernij, verbod op de inzet van kindsoldaten.
4. Sommige economische, sociale en culturele rechten zijn minder makkelijk te realiseren, denk maar aan: het recht op arbeid. Elke maatschappij kent echter werkloosheid.

Vrijheid van meningsuiting

In dit lesonderdeel gaan we dieper in op het mensenrecht 'Vrijheid van meningsuiting', een voorwaarde om je te kunnen verzetten tegen mensenrechtenschendingen (van anderen).

5. Kunstenaar: als je kunst toont die de overheid aan de kaak stelt of belachelijk maakt, loop je de kans te worden opgepakt.
   Journalist: hij kan corruptie of misstanden met woorden aan de kaak stellen en dan loop je de kans te worden opgepakt.
   Filmmaker: idem als bij journalist, maar niet met woorden maar met beelden. Een filmmaker kan ook de overheid belachelijk maken.
   Vakbondsleider: hij komt op voor de rechten van de arbeiders en gaan in tegen de wensen van werkgevers.
6. Ze komen niet alleen voor hun eigen mening op, maar ook voor de rechten van anderen.
7. Een schrijver, blogger, cartoonist, cabaretier.
8. -

Mensenrechtenverdedigers

We kijken naar een eigen definitie van mensenrechtenverdedigers en hun karaktertrekken.

9. Naar de mening van de leerlingen. Een mensenrechtenverdediger is geen superman, maar wel iemand die voor de rechten van anderen durft op te komen. Daarbij is enige moed wel voor nodig, of in ieder geval iemand die over zijn angst durft heen te stappen.
10. Bijvoorbeeld: Een mensenrechtenverdediger is iemand die opkomt voor de rechten van anderen (in een situatie waarin hij zelf actief is en waar de mensenrechten geschonden worden; iemand van Amnesty die zich inzet voor de mensenrechten in het veilige Nijmegen noemen we géén mensenrechtenverdediger). Daarbij gebruikt de activist géén geweld.

Extra kwetsbaar

Mensenrechtenverdedigers lopen grote risico's, met name de vrouwen. De app van Amnesty kan hen daarbij helpen.

11. Het werk van mensenrechtenverdedigers wordt strafbaar gemaakt om hen zo monddood te maken.
12. Stap 1: Installeer in een rustige situatie de Panic Button-app.
    Stap 2: Bedenk wie allemaal geïnformeerd moeten worden als er actie moet worden genomen.
    Stap 3: Check dat je mobiel aan staat, voldoende opgeladen is en voldoende krediet heeft (voor een prepay of abonnement).
    Stap 4: Druk op de knop van de app als je in een noodsituatie terechtkomt.
    Stap 5: Je netwerk krijgt een SMS en een verwijzing naar waar je bent te vinden zodat de mensen uit je netwerk je snel kunnen helpen.

Wie verdedigt de mensenrechtenverdedigers?

Mensen die opkomen voor de rechten van anderen lopen zelf ook gevaar en hebben zelf ook bescherming nodig.

13. Volgens de verklaring eigenlijk iedereen: individuen, groepen, organisaties en officiële instanties.
14. Beide zijn geen verdragen met rechtskracht, maar verklaringen en niet meer dan plechtige beloften. Als de VN en de EU die bescherming zouden vastleggen in een verdrag, kunnen we de overtreders aanpakken met de wet of het verdrag in handen.
15. Smaad (het opzettelijk aantasten van iemands eer of goede naam) met als doel ervoor te zorgen dat de mensenrechtenverdediger niet geloofd of vertrouwd wordt.
16. 1) fysiek (fysieke intimidatie of directe bedreigingen).
    2) online (digitale surveillance en online bedreigingen).
    3) familie (fysieke intimidatie of directe bedreigingen van familieleden).
    4) mobiel (surveillance van mobiele telefoons en bedreigingen via sms).

Shelter City Nijmegen / De 'Nijmeegse' mensenrechtenverdediger

In dit lesonderdeel gaan we dieper in op het hoe en waarom van het project Shelter City en welke mensenrechtenverdediger naar Nijmegen is gekomen.

17. Dat zou kunnen zijn: de mensenrechtenverdediger wil niet meer teruggaan of de situatie in zijn herkomstland is in die drie maanden zo zeer verslechterd dat hij niet meer terug kan. Het kan uiteraard ook op persoonlijk vlak liggen: bijvoorbeeld die persoon heeft een relatie gekregen met iemand uit de stad waar hij tijdelijk komt te wonen.
18. Je kunt denken aan zaken als: een plek om te wonen, een plek om te werken of cursus te volgen, het gebruik van een computer, telefonie, ov-chipkaart, een budget voor haar kosten, maar ook: mensen om haar heen die haar begeleiden en helpen.

Mensenrechten in Oeganda

De mensenrechten in Oeganda staan er slecht voor. De Oegandese overheid houdt niet van mensen die kritiek hebben op het Oegandese beleid.

19. In Europa komen de overheden op voor de rechten van mensen en van mensenrechtenverdedigers, terwijl de Oegandese overheid de veroorzaker van tal van mensenrechtenschendingen is. Je krijgt in Oeganda niet alleen geen hulp van de overheid, maar opkomen voor mensenrechten kan zelfs gevaarlijk voor je zijn.

Jongeren zetten zich in voor het klimaat

Zo'n duizend jongeren in Oeganda hebben zich verenigd in een organisatie die zich Activists for Climate Justice Initiative. Zij verzetten zich tegen het gebruik van fossiele brandstoffen.

20. Met gemarginaliseerde stemmen bedoelen we de meningen, verhalen en perspectieven van mensen die naar de 'marge' (de zijkant of achtergrond) van de samenleving worden geduwd. Deze personen of groepen worden minder gehoord of krijgen minder invloed in het openbare debat, de politiek of de media. Dit komt vaak door vooroordelen, armoede, discriminatie of ongelijke kansen.
21. Extention Rebellion.

"Olie kunnen we niet drinken"

De #StopEACOP-alliantie verzet zich tegen de aanleg van East African Crude Oil Pipeline (EACOP), omdat ze vrezen voor grote milieuvervuilingen.

22. De pijplijn wordt dwars door kwetsbare natuurgebieden aangelegd, boven de grond (zoals je op de foto kunt zien). Een kans op een ongeluk of een natuurramp is groot.
23. De pijplijn wordt verwarmd met elektriciteit. Wat als de stroom uitvalt? Als in een deel de olie blijft stromen en verderop niet? Wat gebeurt er dan met de olie?

Literatuur

Mensenrechten in Oeganda
- https://www.amnesty.org/en/location/africa/east-africa-the-horn-and-great-lakes/uganda/
- https://actionaid.nl/2026/01/21/landroof-en-mensenrechten-in-oeganda/
- https://hivos.nl/sta-op-voor-mensenrechten-in-oeganda/

Klimaatbescherming en fossiele brandstoffen
- https://www.a4cji.org/
- https://www.eacop.com/
- https://stopeacop.net/
- https://stopeacop.nl/

Links

- http://www2.nijmegen.nl/mmbase/attachments/1549721/Shelter_City_Nijmegen_Initiatiefvoorstel_februari_2014.pdf
- http://www.justiceandpeace.nl/mensenrechtenverdedigers-en-veiligheid/shelter-city
- http://www.bureauwijland.nl
- https://www.amnestynijmegen.nl

Wie verdedigt de mensenrechtenverdedigers?

Een lespakket voor leerlingen van 3 en 4 havo/vwo
Ontwikkeld door Scholengroep Amnesty Nijmegen en Shelter City Nijmegen

RIGHTS DEFENDERS
PROMOTE. PROTECT. DEFEND.

#DEFENDTHEDEFENDERS

#VERDEDIGDEVERDEDIGERS